

Naši ciljevi i metodi u strazburškom skandalu

Situacionistička internacionala

1967.

(Odlomak)

Iako su brojni izrazi zaprepašćenja i negodovanja kojima je praćena pojava situacionističke brošure *Beda studentskog života*, objavljene o trošku strazburške sekcije Nacionalne unije studenata Francuske (UNEF), imali pozitivan učinak već samim tim što su mnoge naveli da pročitaju teze izložene u brošuri, u njima se ipak nužno potkrao veći broj netačnosti u opisu i komentarijima tadašnjih aktivnosti SI. Kao odgovor na te klevete, u čijem su prenošenju aktivno sudelovali štampa, zvaničnici sa univerziteta, ali i neki nepromišljeni studenti, ovde ćemo naznačiti u čemu se zapravo sastojala naša intervencija i podsetiti na ciljeve koje smo težili da ostvarimo najprimerenijim sredstvima.

Mnogo netačnija od svih preuveličavanja novinara i nekih advokata protivničke strane u vezi iznosa sume koju je SI navodno opljačkala iz kase sirotog studentskog sindikata, bila je neverovatna informacija, često isticana u štampi, po kojoj je SI pala tako nisko da je organizovala kampanju među strazburškim studentima, ne bi li ih ubedila u ispravnost svojih gledišta i navela ih da na temelju tog programa izaberu članove studentskog rukovodstva. Ni tada, niti ma kojom drugom prilikom, nismo pokušali da se infiltriramo u UNEF, krišom ubacujući svoje pristalice u njene redove. Dovoljno je pročitati naše tekstove da bi se shvatilo kako nemamo takve ciljeve i da se nikada nismo služili sličnim sredstvima. Činjenice su sledeće: u leto 1966, nekoliko studenata iz Strazbura došlo je kod nas sa informacijom da je šestoro njihovih drugova – dakle, ne oni lično – izabrano u rukovodstvo lokalnog Studentskog sindikata (AFGES), iako nisu imali nikakav program i uprkos tome što su u UNEF važili za ekstremiste suprotstavljene svim frakcijama unutar tog trulog tela, koje su, uostalom, prvom prilikom nameravali da ukinu. Činjenica da su bili izabrani (na sasvim legalan način) predstavljala je najbolji dokaz potpune apatije studentske baze i definitivno priznanje nemoći preostalih birokrata iz tog sindikata. Te birokrate su očigledno računale da „ekstremističko“ rukovodstvo neće uspeti da sprovede u delo svoje rušilačke namere. Za razliku od njih, studenti koji su nas posetili toga su se i bojali i upravo zato nisu pristali da i sâmi uđu u „rukovodstvo“: po njima, jedino bi neki ozbiljniji potez, a ne samo duhovito iznalaženje izgovora za ostanak na funkciji, članove rukovodstva mogao spasti od kompromiserstva koje ta žalosna uloga neminovno podrazumeva. Da bi problem bio još složeniji, studenti s kojima smo se sastali bili su upoznati sa stavovima SI i generalno ih prihvatili, dok su članovi rukovodstva o tim stavovima uglavnom bili neobavešteni, ali su računali da će im naši sagovornici pomoći u osmišljavanju aktivnosti najprimerenijih njihovim subverzivnim namerama.

U tom trenutku, smatrali smo dovoljnim da im predložimo da zajedno napišu i objave neki opšti kritički tekst o studentskom pokretu i društvu u celini, jer će im rad na takvom projektu pomoći da razjasne mnoge stvari, koje su im sigurno ostale nejasne. Naglasili smo, takođe, kako je činjenica da imaju legalan pristup novcu i fondovima ujedno i najveća prednost te smešne funkcije koju su im tako nepromišljeno dodelili i da bi nekonformistička upotreba tih sredstava imala tu dobru stranu što bi mnoge ljude šokirala i tako im skrenula pažnju i na nekonformističku sadržinu njihovog teksta. Drugovi su se složili s našim predlogom. Tokom rada na projektu ostali su u kontaktu sa SI, a veza je uglavnom održavana preko Mustafe Kajatija.

Tokom rasprave i rada na prvim skicama teksta, u čijem sastavljanju su učestvovali studenti koje smo upoznali i članovi rukovodstva AFGES – svi odlučni u nameri da taj posao privedu kraju – došlo je do bitne izmene prvobitnog plana. Iako su se svi načelno slagali s predloženom kritikom i glavnim smernicama koje je Kajati naznačio, ispostavilo se da nisu u stanju da se usaglase oko zadovoljavajućih formulacija u onom kratkom roku koji ih je delio od početka školske godine. Ta

nesposobnost nije bila posledica neke njihove nedarovitosti ili nedostatka iskustva, već činjenice da je bila reč o izuzetno *šarolikoj* grupi studenata, kako u samom rukovodstvu, tako i van njega. Pošto se njihova početna saglasnost zasnivala na veoma uopštenim načelima, bilo im je teško da zajednički artikulišu teoriju koju bi zaista mogli smatrati svojom. Povrh toga, tokom rada na projektu ispoljile su se i neke lične surevnjivosti i uzajamno nepoverenje. Jedino što ih je držalo na okupu bila je želja da poduhvat okončaju na najbolji i najuspešniji mogući način. U takvim okolnostima, Mustafa Kajati je bio prinuđen da na sebe preuzme skoro ceo posao oko pisanja teksta, čiji je sadržaj zatim razmatran i odobran unutar grupe strazburških studenata i među situacionistima u Parizu – pri čemu su ovi drugi u tekst uneli samo nekoliko manjih izmena.

Pojava brošure je bila najavljena nekim akcijama. Kibernetičara Molea (videti SI br. 9, str. 44), koji je konačno uspeo da se dokopa katedre na socijalnoj psihologiji, kako bi pristupio programiranju mladih kadrova, grupa od desetak studenata je 26. oktobra najurila sa iste već u prvim minutima njegove inauguralne besede, gađajući ga trulim paradajzom. (Mole je istu sudbinu doživeo i marta meseca u Muzeju dekorativnih umetnosti u Parizu, gde je taj osvedočeni robot trebalo da održi predavanje o kontroli masa urbanističkim sredstvima; ovaj drugi napad je izvelo tridesetak anarhista, članova nekoliko grupa koje su nastojale da revolucionarni kritiku primene na sve aspekte modernog života.) Nedugo posle te inauguracije – koja je, kao i sam Mole, bila nešto nečuveno u analima univerziteta – AFGES je, kao reklamu za predstojeću brošuru, počeo da po zidovima lepi table stripa Andrea Bertrana, *Povratak Durutijeve brigade*. Značaj tog dokumenta je u tome što je na nedvosmislen način stavio do znanja šta drugovi nameravaju da učine na svojim novim funkcijama: „Opšta kriza zastarele sindikalne aparature i levičarske birokratije osećala se svuda, a naročito među studentima, gde se aktivizam već duže vreme svodio na najgnusniju privrženost bajatim ideologijama i neutemeljenim ambicijama. Poslednji ešalon profesionalaca, koji je izabrao naše junake, nije se mogao pozvati čak ni na izgovor da se našao u zabludi. Oni su svoje nade u obnovu poverili grupi koja nije skrivala nameru da na što brži i uspešniji način raščisti s celim tim zaparloženim partijskim aktivizmom.“

Brošura je neposredno uručena svim uvaženijim ličnostima prilikom svečane proslave početka nove školske godine na univerzitetu; u isto vreme, rukovodstvo AFGES je obznanilo da je njihov jedini „studentski“ program trenutno ukidanje ovog sindikata i sazvalo vanrednu generalnu skupštinu na kojoj bi se o tome glasalo. To je mnoge užasnulo. „Bila je to prva konkretna pobuna koja je otvoreno ciljala na uništenje društva“, pisao je jedan lokalni list (*Dernières Nouvelles*, 4. 12. 1966), dok se u listu *L’Aurore* od 26. novembra moglo pročitati: „Situacionistička internacionala je organizacija koja broji svega šačicu članova u nekoliko većih evropskih prestonica. Ti anarhisti za sebe tvrde da su revolucionari i kako hoće da ’preuzmu vlast’, ali ne zato da bi je zadržali, već da bi proizveli kaos i tako ukinuli čak i sopstvenu vlast.“ Čak i u Torinu, list *Gazetta del Popolo* je tog dana ispoljio neumerenu zabrinutost: „U svakom slučaju, trebalo bi proceniti da li bi primena represivnih mera... mogla izazvati veće nered... U Parizu i drugim univerzitetskim gradovima Francuske, Situacionistička internacionala, ohrabrena trijumfom svojih pristalica u Strazburu, sprema se da krene u veliku ofanzivu, kako bi preuzela kontrolu nad studentskim organizacijama.“

U tom trenutku, morali smo da vodimo računa o novom i veoma bitnom faktoru: situacionisti su morali da pruže otpor, kako im se ne bi desilo da budu *preuzeti* u formi tekućih novinskih vesti ili trenutne intelektualne mode. Brošura se na kraju pretvorila u tekst SI; smatrali smo da ne smemo uskratiti pomoć drugovima koji žele da zadaju udarac sistemu. Na žalost, ta naša pomoć nije mogla biti manja nego što je bila. Takvo angažovanje SI obezbedilo nam je, tokom

celog izvođenja projekta, *de facto* rukovodeću ulogu, koju sigurno nismo želeli da zadržimo po okončanju zajedničke akcije: svima je valjda jasno da nas jadna i kukavna *studentska sredina* nimalo ne zanima. U toj, kao i u svim drugim prilikama, sve što smo hteli bilo je da novu društvenu kritiku, koja se upravo rađala, učinimo vidljivom beskompromisnim praktičnim sredstvima, na kojima bi ona i trebalo da se bazira. Neorganizovanost grupe strazburških studenata je u isti mah iziskivala neposrednu intervenciju situacionista i onemogućavala vođenje smislenog dijaloga, koji je jedini mogao da osigura minimum ravnopravnosti u odlučivanju. Rasprava, kakva po pravilu odlikuje zajedničke akcije nezavisnih grupa, nije bila moguća unutar tog heterogenog skupa, gde je vremenom postalo jasno da su svi bili spremni da podrže SI i nespremni da se slože oko bilo čega drugog.

Razume se da takve nedostatke nismo smatrali preporukom za tu grupu studenata *u celini*; imali smo utisak da ona namerava da stupi SI samo zato da bi, sledeći liniju manjeg otpora, izbegla da se izrazi na neki autonoman način. Nedostatak homogenosti među Strazburžanima ispoljio se na nivou koji nismo mogli da predvidimo, a povodom zaista neočekivanog problema: u odsudnom času, nekolicina njih je počela da zazire od drske distribucije brošure tokom ceremonije otvaranja fakulteta. Kajati je morao da im objašnjava kako se skandal ne pravi polovično i kako je idiotski pristati na učešće u takvoj akciji, a zatim nastojati da se rizik umanja time što će se ublažiti njen učinak; naprotiv, uspeh nekog skandala je najbolja garancija relativne sigurnosti onih koji su ga svesno izazvali. Još neprihvatljivija od tog zakasnelog kolebanja, povodom tako elementarnog taktičkog pitanja, bila je mogućnost da neka od tih osoba, toliko nepoverljivih prema drugima, počne da daje izjave u naše ime. Zbog toga je SI naložila Mustafi Kajatiju da od članova rukovodstva AFGES zatraži objavljivanje izjave koja će demantovati njihovu pripadnost situacionističkom pokretu. Oni su to i učinili svojim saopštenjem od 29. novembra: „Nijedan član našeg rukovodstva ne pripada Situacionističkoj internacionali, pokretu koji već duže vreme izdaje istoimeni časopis, ali izjavljujemo da u celosti podržavamo njegove analize i gledišta.“ Na temelju tako potvrđene *autonomije*, SI je uputila pismo Andreu Šnajderu, predsedniku AFGES i njegovom zameniku Vajr-Pjovi, u kojem je izrazila potpunu solidarnost s njihovim postupkom. Ta solidarnost je kasnije stalno potvrđivana, kako našim odlučnim odbijanjem dijaloga sa svima koji su nam pristupali pokazujući zavist i netrpeljivost prema članovima rukovodstva (koje su neki, u svojoj gluposti, pred članstvom SI napadali zbog „spektakularnih“ akcija!), tako i davanjem finansijske pomoći i javne podrške tokom represije koja je ubrzo usledila (videti deklaraciju koju je početkom aprila potpisalo 79 studenata iz Strazbura, solidarišući se sa Vajr-Pjovom koji je bio izbačen sa fakulteta; ta presuda je ukinuta nekoliko meseci kasnije). Suočeni s pretnjama i zakonskim kaznama, Šnajder i Vajr-Pjova su ispoljili izuzetnu čvrstinu i nepokolebljivost – kakvu ipak nisu pokazali i u svom odnosu prema SI.

Sudska represija, koja je počela odmah i nastavila se nizom istovetnih procesa, koji i dalje traju, bila je fokusirana na tobožnju nelegalnost rukovodstva AFGES, koje je nakon objavljivanja situacionističke brošure odjednom proglašeno „formalnim odborom“ s protivpravno preuzetim sindikalnim ingerencijama. Takva represija je bila nužna, pošto je sveta alijansa buržuja, staljinista i popova udruženih protiv AFGES među 18.000 studenata Strazbura imala manju podršku i u sâmom rukovodstvu. Sve je počelo 13. decembra, izricanjem sudske presude kojom su zaplenjene prostorije, zavedena prinudna uprava u sindikatu i zabranjeno održavanje generalne skupštine zakazane za 16. decembar, kada je trebalo da se izglasa raspuštanje AFGES. Takva presuda (doneta na temelju pogrešne procene da bi većina studenata podržala rukovodstvo, ako bi im se za to pružila prilika) do daljeg je zamrzla sve aktivnosti, tako da su naši drugovi – čiji je jedini cilj

bio da što pre ukinu sopstvene leaderske funkcije – bili prinuđeni da istraju u otporu sve do kraja januara. Najbolji potezi rukovodstva u tom periodu ispoljili su se u odnosu prema velikom broju novinara, koji su sjetili sa svih strana, ne bi li iskamčili neki intervju: većinu njih su odbili, a predstavnike najozloglašnijih institucija (francuske televizije i časopisa *Planète*) bojkotovali su na najuvredljiviji način. Time su su izvršili pritisak na deo štampe da verodostojnije informiše o skandalu i tačnije prenosi saopštenja AFGES. (...)

Definitivni odlazak sa scene rukovodstva AFGES ipak nije protekao tako dostojanstveno. Otprilike u to vreme, trojica situacionista su isključena iz organizacije pošto su pred SI priznali da su izrekli više kleveta na račun Kajatija, nadajući se da će tom mudrom taktikom navesti organizaciju da ga isključi iz članstva. (videti letak SI od 22. januara: *Oprez! Tri provokatora!*). Njihovo isključenje nije imalo nikakve veze sa skandalom u Strazburu – tim povodom, kao i u svemu drugom, oni su se javno saglasili sa zaključcima rasprava vođenim u SI – ali se za dvojicu od njih ispostavilo da su Alzašani. S druge strane, kao što smo već pomenuli, neki studenti iz Strazbura su počeli da zameraju SI što njihovu nekompetentnost nije nagradila primanjem u svoje redove. Isključeni lažovi su među njima odmah potražili zahvalnu i nimalo zahtevnu publiku, nadajući se da će u tom okruženju uspeti da sve svoje prethodne laži (i priznanje istih) zataškaju gomilanjem novih. Tako su se ti odbačeni članovi SI ujedinili u mističkoj težnji da prevaziđu praksu koja ih je osuđivala. Počeli su da veruju novinama i čak da dosoljavaju ono što je u njima napisano. Videli su sebe kao mase koje su stvarno „preuzele vlast“, u nekoj novoj Strazburškoj komuni. Ponavljali su da se prema njima ne ponašaju onako kako to revolucionarni proletarijat zaslužuje i bili ubeđeni da je njihova istorijska akcija bacila u zasenak sve prethodne teorije. Smetnuvši sama da se njihova jedina vidljiva „akcija“ u ovoj aferi svodila na neznatnu pomoć pri skiciranju jednog teksta, oni su tu svoju slabost kompenzovali gradnjom kula u vazduhu. Sve je ipak ostalo u granicama kolektivnih fantazija, praćenih pojačanim i učestalim dozama falsifikata. Grupa od desetak strazburških studenata, koji su davali stvarnu podršku skandalu, pocepala se na dva jednaka dela. Taj dodatni problem je tako odigrao ulogu lakmus testa. Naravno, onima koji su ostali „pristalice SI“ nismo mogli ništa da obećamo i to smo im otvoreno stavili do znanja: preostalo im je da sami odluče da li će ostati bespogovorni pobornici istine. Vajr-Pjova i njegova grupa postali su pobornici laži i prišli isključenim „garnoovcima“ (iako tada nisu mogli znati za neke od krupnijih grešaka Freja i Garnoa, ipak su znali dovoljno). (...)

Najveća korist od cele te afere sigurno nije samo to što je poslužila kao novi primer (jedva dočekan od predstavnika štampe) našeg nepristajanja da regrutujemo sve što nam partijski neoaktivisti, u stalnoj potrazi za dičnim poslušnicima, odbace pred noge. Ništa manje važnom se pokazala činjenica da je skandal svima ukazao na neizbežnost raspada UNEF, koji je bio daleko neumitniji nego što se moglo zaključiti po njegovom jadnom spoljašnjem izgledu: odjeci tog *coup de grâce* još su se mogli čuti jula meseca, na 56. kongresu UNEF u Lionu, kada je ojađeni predsednik Vandenburg morao da prizna: „Jedinstva unutar UNEF odavno nema. Svako udruženje živi (napomena SI: ova reč je krajnje neprimerena) po svome, ne obazirući se na direktive rukovodstva. Rastući jaz između baze i upravnih tela dostigao je zabrinjavajuće razmere. Istorija UNEF se pretvorila u dugi niz kriza... Reorganizovanje i obnova aktivnosti pokazali su se neizvodljivim.“ Podjednako komičan bio je sporedni učinak ove afere u univerzitetskoj sredini, gde su neki profesori iskoristili priliku da potpišu još jednu peticiju: razume se da smo saopštenje četrdeset profesora i asistenata sa Fakulteta umetnosti u Strazburu, koji su kao inicijatore ove „bure u čaši vode“ – izazvane fiktivnim problemima „na koje nije ponuđen nikakav odgovor“ – naveli lažne studente, smatrali logičnijim i društveno opravdanim (kao i obrazloženje sudi-

je Labadora, uostalom) od onog poltronskog odobravanja, koje je u februaru izrazila nekolicina odrtavelih modernista-institucionalista, kojima katedra „društvenih nauka“ u Nanteru dodeljuje neke bedne crkavice (drski Turen, lojalni Lefevr, maoistički Bodrijar, perfidni Luro).

U suštini, želimo da ideje ponovo postanu *opasne*. Ne želimo da nas beskičmenjaci s neiskrenim, eklektičkim interesovanjima prihvate kao neke nove Sartre, Altisere, Aragone i Godare. Ne zaboravimo mudre reči izvesnog profesora Lilijea, koje je preneo *Le Nouvel Observateur* od 21. decembra: „Ja sam za slobodu mišljenja. Ali, ako u sali ima situacionista, neka odmah izađu napolje.“ Iako ne poričemo u potpunosti učinak iznošenja nekih elementarnih istina na izvesno intenziviranje pokreta, koji će zaostaloj francuskoj omladini omogućiti uvid u predstojeću društvenu krizu mnogo širih razmera, ipak smatramo da je distribucija ovog teksta odigrala mnogo značajniju informativnu ulogu u nekim drugim zemljama, gde je taj proces osvešćenja vidnije uznapredovao. U uvodnoj reči za svoje izdanje Kajatijevog teksta, engleski situacionisti su napisali: „Najrazvijenija kritika modernog života nastala je u jednoj od najmanje razvijenih modernih zemalja, u zemlji koja još nije dostigla stupanj na kojem opšti raspad svih vrednosti postaje očigledan i time rađa odgovarajuće snage radikalnog nemirenja s postojećom situacijom. U slučaju Francuske, situacionistička teorija je isprednjačila u odnosu na društvene snage koje će je sprovesti u delo.“ Teze iz *Bede studentskog života* bile su mnogo bolje shvaćene u Sjedinjenim Državama i Engleskoj (štrajk u Londonskoj ekonomskoj školi, marta meseca, proizveo je izvesno društveno komešanje, a komentator lista *Times* je u njemu sa žaljenjem primetio obnovu klasnih borbi koje je smatrao davno okončanim). U nešto manjoj meri, isto važi za Holandiju – gde su kritičke teze SI, praečne mnogo oštrijom kritikom sadržanom u samim zbivanjima, imale izvesnog uticaja na nedavno raspuštanje pokreta „Provo“ – kao i za skandinavske zemlje. Ovogodišnji protesti studenata u Zapadnom Berlinu preuzeli su neke aspekte ove kritike, na, za sada, prilično konfuzan način.

Ipak, revolucionarna omladina nema drugu alternativu osim da se priključi radničkim masama, koje će, polazeći od vlastitog iskustva u novim uslovima eksploatacije, još jednom započeti borbu za ukidanje rada i uspostavljanje kontrole nad svetom koji im pripada. Upoznavanje mladih ljudi sa aktuelnom teorijskom formom tog izvornog pokreta, koji na svakom koraku niče iz tla modernog društva, predstavlja samo *stanicu* na putu kojim ova objedinjena teorijska kritika (nerazlučivo *povezana s praksom*) nastoji da probije zidove ćutanja i uništi opštu organizaciju odvojenosti. Zanimaju nas samo rezultati postignuti u tom pogledu. Kada govorimo o revolucionarnoj omladini, jasno je da ne mislimo na onaj njen otuđeni i poluprivilegovani deo zadojen fakultetskim obrazovanjem – koji predstavlja prirodno okruženje za paisvnu potrošnju lažne situacionističke teorije, kao najnovije spektakularne mode. Nikada nećemo prestati da obeshrabujemo i izlažemo kritici takve vidove povlašćivanja. Pre ili kasnije postaće jasno da o SI ne bi trebalo suditi na osnovu skandaloznih aspekata nekih njenih oblika delovanja, već samo na osnovu njene središnje istine, koja je *suštinski skandalozna*.

SI br. 11, oktobar 1967.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Situacionistička internacionala
Naši ciljevi i metodi u strazburškom skandalu
1967.

Nos buts et nos méthodes dans le scandale de Strasbourg, Internationale Situationniste 11, Paris, October 1967. Časopis Gradac (Čačak) br. 164-165-166, Situacionistička internacionala, izbor tekstova, 2008, str. 200–205.

Preveo Miodrag Marković, 2008. Priređeno za Anarhističku biblioteku 20. 04. 2012.

anarhisticka-biblioteka.net